

Bewonersbijeenkomst Archipelbuurt/Willemspark, gehouden op 5 oktober 2017, 19.30 – 21.45 uur, Buurtcentrum Het Klokhuis te Den Haag.

Thema Duurzaamheid

Dit thema werd bezocht door ongeveer tien mensen in de eerste ronde en vijf mensen in de tweede ronde. De bewoners wordt gevraagd met aandachtspunten en ideeën te komen die betrekking hebben op dit thema.

Gerard Spierenburg leidt het onderwerp in en informeert wat de bewoners graag willen zien in de wijk. Jetty Karthaus is expert Duurzaamheid en zal vragen van de bewoners beantwoorden en in het bijzonder op welke wijze de gemeente de ideeën het beste in uitvoeringsplannen kan integreren.

→ *Zonnepanelen*

- Een van de bewoners informeert naar aanschaf van zonnepanelen. Jetty licht toe dat het belangrijk is om voor de aanschaf van zonnepanelen de woning goed te isoleren. De gemeente heeft subsidies beschikbaar voor energiebesparende maatregelen. Zij noemt in het bijzonder zonnepanelen, groene daken, beglazing en zonnepanelen. Zij adviseert bewoners zorgvuldig te bezien wat voor hun specifieke woning de meest duurzame oplossing is.
- De gemeente kan en wil bewonersplannen ondersteunen, maar zij vraagt inzicht in de wensen van de wijk. Bewoners worden opgeroepen met initiatieven naar de gemeente te komen. Zo wijst Jetty op het 'Energiecafé' waar mensen naar toe kunnen komen om het aanbod te bestuderen. Daarnaast zijn er door de gemeente bedrijven geselecteerd die naar de mensen toekomen die het energiecafé niet kunnen bezoeken
- Een van de bewoners noemt respectvol omgaan met de natuur en vraagt mede daarom aandacht voor het plaatsen van zonnepanelen op daken van grote appartementengebouwen. In dit kader wordt specifiek het dak van het Borneogebouw genoemd waarin negentig appartementen zijn ondergebracht. De eigenaar van dit gebouw is Woningcorporatie Staedion.

→ *Groen en bomen*

Groen, bomen, en groenvoorzieningen maken deel uit van het thema duurzaamheid en worden veelvuldig genoemd aan deze thematafel. De volgende informatie wordt voor het voetlicht gebracht.

- Verschillende bewoners vragen aandacht voor groenere tuinen. Zij constateren dat veel tuinen tegenwoordig vrijwel volledig bestraat zijn. Jetty wijst op de regeling Steenbreek van de gemeente Den Haag. Dit betekent dat mensen een plant in de wijk terugkrijgen voor het verwijderen van stenen. De gemeente ziet ook de toename van bestratingmateriaal in privétuinen, wat niet goed is voor de waterhuishouding van de stad.
- Een bewoner merkt op dat groene gevels een bijdrage leveren aan duurzaamheid. Het is niet alleen mooi, maar het biedt vele voordelen. Begroeide gevels zorgen voor koeling, fijnstofopname en verfraaiing van de straat. Jetty wijst in dit kader op de stimulans van de gemeente om mensen te verleiden de omgeving groener te maken. Operatie Steenbreek biedt ook hier ruimte voor geveltuintjes en groene daken. De bewoners dringen aan deze operatie breder te maken en ook groene gevels te stimuleren.
- Om meer groen in de straten te bewerkstelligen noemt een bewoner het idee om rondom bomen boomspiegels aan te brengen en parkeerplaatsen terug te dringen. Jetty wijst opnieuw naar de Operatie Steenbreek waar bewoners zelf een beroep op kunnen doen.

Vervolgens noemt een bewoner het idee om de parkeerplaatsen zelf groener te maken door gebruik te maken van ander bestratingsmateriaal. De bewoner doelt op open tegels waartussen gras kan groeien. Iemand anders brengt het idee in om parkeerplaatsen te voorzien van twee rijen tegels. Een ander idee om de waterhuishouding in de stad te verbeteren is het plaatsen van regentonnen. De bewoners willen dat de gemeente de inwoners hierin stimuleert.

- Een van de bewoners van de Frederikstraat vindt het jammer dat parkeerplaatsen achter de toko worden gebruikt als niet-duurzame opslag voor bouwprojecten. Op deze plaats zijn bomen weggehaald en worden meer parkeerplaatsen aangelegd. Zij wijst de gemeente op het nut van bomen als middel voor het terugdringen van geluid en het waarborgen van privacy. Bomen weghalen en meer parkeerplaatsen aanleggen is niet duurzaam voor de wijk.

→ *Isolatie en energiebesparing*

Als het gaat om isolatie licht Jetty toe dat de gemeente de inwoners een scan (rapport) kan aanbieden voor isolatie. Een aantal ondernemers heeft meegedaan met de aanbesteding van de gemeente naar de scan.

- Bewoners hebben grote voorkeur voor een pakket zonder dat daar een bepaalde leverancier aan is gekoppeld. Het pakket bevat informatie over wat bewoners kunnen ondernemen om hun huis te isoleren. Het gaat dan bijvoorbeeld over dakisolatie of isolerende beglazing inclusief informatie over de tijd die nodig is om de maatregel terug te verdienen.
- Een andere bewoner noemt het gebruik van warmtepompen als alternatief voor gas(verwarming).
- Een van de bewoners verwijst naar de plannen van de gemeente Den Haag om te bouwen op zogenaamde inbreidingslocaties. De bewoner informeert naar het gemeentebestuur om op nieuwe bouwlocaties geen gasleiding meer aan te leggen. Dit zou passen in de energietransitie. Jetty antwoordt dat de gemeente naar een CO₂-vrije warmte-energielevering in 2040 toewerkt. Dat houdt in dat een gedeelte van de stad dan gebruikmaakt van stadsverwarming en een ander deel van de stad van duurzaam opgewekte elektriciteit. Zij verwacht dat de gemeente bij nieuwbouwlocaties geen gasleidingen meer aanlegt, maar belooft de bewoners dit na te zullen gaan en hen hierover te informeren.
- In deze wijk is sprake van veel oude woningen, die in de meeste gevallen niet goed geïsoleerd zijn. Een van de bewoners meldt dat haar woning, en die van vele anderen, beschikt over een 'plat'. Dat plat is vrijwel niet te isoleren zonder ingrijpende maatregelen te nemen. Veel bewoners en eigenaren zien daar tegenop en isoleren dat plat niet, terwijl er veel warmte door verloren gaat. Deze bewoner mist iemand die met haar meedenkt en oplossingen aanreikt die minder ingrijpend voor de bewoner/eigenaar zijn. Jetty noemt in dit verband de actie 'Hou van je huis' van de gemeente om aan de slag te gaan met duurzaam wonen.
- Een andere wijkbewoner die woont in de voormalige kazerne aan de Frederikstraat brengt klachten in over de isolatie van haar uit 1975 stammende woning. In die tijd was isoleren nog geen thema. De woning is nu van een beleggingsmaatschappij die op vragen om isolatie afwijzend reageert vanwege de investering. Deze bewoner vraagt in hoeverre de gemeente Den Haag kan bijdragen aan isolerende maatregelen.
- Ten slotte brengt een bewoner het idee in om alle appartementen in grote complexen te voorzien van slimme meters, zodat iedereen bewuster omgaat met verwarming, energie- en watergebruik.

→ *Schoner milieu*

Alle bewoners die meedenken aan deze thematafel maken zich sterk voor een schoner milieu. De volgende opmerkingen worden ingebracht.

- Terugdringen van open haarden en de subsidie op pelletkachels. Jetty beaamt dat de gemeente dit ook wil. Het nadeel is dat in deze wijk woningen van oudsher open haarden hebben en een aantal bewoners hier een pelletkachel geplaatst hebben. De gemeente kan de bewoners niet dwingen om de haard te verwijderen. Er bestaat een rijksoverheidssubsidie voor het gebruik van pelletkachels. Hoewel de pelletkachels zuiniger zijn dan open haarden en gewone houtkachels en minder broeikasgassen en fijnstof uitstoten, ziet de gemeente Den Haag liever ook geen pelletkachels vanwege het milieu.
- De bewoners geven de gemeente mee om ideeën te ontwikkelen voor het terugdringen van, of beperkingen te verbinden aan openhaardgebruik en SUV's en vervuilende auto's in de straten.
- Gerard Spierenburg wijst de bewoners op de proef van de gemeente Den Haag vanaf 2018 waarbij auto's delen/SnappCar mogelijk wordt in de wijken. Een van de bewoners wijst erop dat de parkeervergunning voor een tweede auto in een huishouden veel duurder is geworden, maar dat daarmee het tweede autobezit onvoldoende wordt teruggebracht.
- Ten slotte noemen de bewoners het plaatsen van oplaadpalen voor elektrische auto's. Er moeten meer oplaadpalen komen in de straten en waar mogelijk ook in ondergrondse parkeergarages. Gerard noemt in dit kader een onderzoek naar oplaadpalen via de lantaarnpalen. Verder adviseert hij de bewoners contact te houden met de TU Delft, waar veel innovatieve ontwikkelingen rondom dit thema gaande zijn.

→ *Duurzaamheid is zo min mogelijk last voor de omgeving*

- Bij dit onderwerp maken bewoners de gemeente attent op het adviseren van de bewoners op welke wijze ze maatregelen goed kunnen toepassen. Het delen van elkaars expertise kan een zinvolle bijdrage leveren aan een duurzame wijk.
Verenigingen van eigenaren moeten goed geïnformeerd worden zodat zij de bewoners weer op de hoogte kunnen brengen. Zo kan er slimmer gebruikgemaakt worden van energie en gas en te denken valt aan aansluiting op een warmtenet.
- Een bewoner wijst op leren van fouten in het verleden. Hij doelt in het bijzonder op de wijk Ypenburg waar huishoudens te maken kregen met forse kostenverhoging. De kostenverhoging werd niet veroorzaakt doordat de bewoners veel energie gebruikten, maar door het verloren gaan van energie via het net.
- Het plaatsen van slimme meters leidt tot beter rendement doordat de piekmomenten beter benut worden. Door de burgers daarover te informeren wordt het rendement hoger. Veel mensen denken nog in dag-/nachtstroom, wat verouderd is.